

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Dæmones ab igne cruciari per speciem, aut cognitionem ab eo deriuatam,
nonnulli docuerunt. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

smate derivata virtute intellectus agēis, quia intellectus noster possibilis, qui recipit species ab intellectu agenti ex phantasmate productas, pendet ab eo solum quoad operationem, non quoad esse: & ideo in receptione speciei producte virtute ipsius non tristatur: at vero intellectus noster, & demonis pendet à Deo non tantum quoad operationem, sed etiam quoad esse. Dolor autem, & tristitia non potest derivari in facultatem appetentem, nisi ab eo, à quo ipsa facultas pendet quoad esse: quemadmodum in sensibus molestia non derivatur, nisi à qualitatibus sensibilibus, à quibus ipsa facultas pendet quoad esse. At vero Scotus, Gabr. & Ocam dicunt, demonem ab igne torqueri, non per impressionem speciei intelligibilis, sed per impressionem cognitionis actualis, quam Deus virtute sua per ignem, tanquam per instrumentum, in Angelum derivat: ex qua impressione dicunt provenire, ut demonis intellectus ad eam cognitionem determinetur, ut velit, nolit, per eam perpetuo vehementer intelligat: ex quo etiam efficitur, ut demones tristantur, quia vellent nunc hoc, nunc illud considerare, & ut placuisset nunc ab huius obiecti, nunc ab illius consideratione cessare. Porro talem determinationem à Deo, derivatam explicant exemplo intellectus agentis, & phantasmatis, à quibus noster intellectus possibilis determinatur. Cumque concedat Scotus demones etiam cruciari per alligationem, qua detinentur in igne, inquit tamen, hoc modo explicato magis demones ab igne torqueri, quam si solum per alligationem cruciarentur ab eo: quoniam prædicto modo ignis est causa tristitiae, & doloris in demonibus dupliciter, primum in primis cognitionem sui, & per eam determinans intellectum demonis: deinde per modum obiecti, dum cogitur Angelus ipsum ignem cognoscere: & in eius cognitione manere: at per solum detentionem non tam vehementer ignis torquet demones, quia solum per modum obiecti torquet. Præterea maiorem esse cruciatum demoni ex impressione cognitionis ab igne derivata, quam ex alligatione, probat Scot. quia quanto nobilior est facultas intelligendi in Angelo, quam facultas se mouendi, tanto est maior tristitia, quæ nascitur ex vi allata facultati intelligenti ad intelligendum, quam tristitia, quæ oritur ex vi illata facultati motrici, ne moueatur angelus quo voluerit: quia hæc impedit maiorem perfectionem in Angelo quam illa. Hæc sententia quocunque modo explicata mihi non probatur. Atque in primis contra illam pugnat ratio, qua sup. d. 17 c. 3 probavi, non posse assumi à Deo ut instrumentum physicum quamcunque rem ad quemcunque effectum: sed eam duntaxat, quæ habet aliquam prænam actionem aliquo modo conducentem ad effectum, ut ibid. explicui: ignis autem inferni non habet talem operationem prænam ex se: ergo assumi nequit, ut instrumentum ad imprimendam speciem, aut cognitionem in intellectu Angeli. Adde, quod licet posset Deus assumere ut instrumentum ignem ad producendam speciem, tamen non posset ad producendam & infundendam in intellectu possibili notitiam & cognitionem. Secundo quia difficile videtur, per impressionem speciei intelligibilis torqueri demonem, cum species sit forma intelligibilis perficiens intellectum. Sic arguit contra

hanc opin. S. Th. 4. c. 9. con. gen. nam, quod eam recipiat Angelus à Deo medio igne tanquam instrumento non videtur sufficiens causa ullius, neque tam vehementis tristitiae, quam patitur demon: atque eadem ratio est de cognitione, si ea imprimeretur à Deo medio instrumento. Hoc dixerim propter recentiores, aliquos Thom. qui in eo constituunt totam causam tristitiae, quod demon speciem recipiat ab infima quadam natura, nempe ab igne tanquam instrumento. Sed dicunt aliqui, quorum meminit Ricard. ideo demones tristiari impressione illius speciei, quia est species quædam excellens, quemadmodum species etiam excellens in sensu solet esse causa molestiae. Ceterum, ut ipse Ricard. recte observavit in sensu potest quidem species excellens aut potius (ut ego arbitror) sensibile excellens esse causa doloris, aut molestiae, eo quod lædit sensum: species intelligibilis, quantumvis sit excellens, & excellentissimi obiecti, non potest lædere intellectum, ut patet: ac proinde nequit esse causa tristitiae: alioquin & species essentia divina (si aliqua) maxime tristitiam afferret: quod nemo diceret. Dixi autem laesionem sensus provenire potius à sensibili obiecto, quam ab specie: quia omnis laesio, quæ fit per naturalem aliquam intemperiem, fit actione physica & reali alterius qualitatatis in organo ab obiecto sensibili proveniente, quam ab specie, ut late ostendi in 2. de Ani. & Deo duce infectus in hæc. par. monstrabo. Ratio igitur ob quam D. alleg. pro hac sententia, dicitur impressionem speciei, aut notitiam illius esse causam tristitiae, est, quia cogitur Angelus in cognitione talis obiecti contra voluntatem suam perseverare: quod quamvis aliquibus difficile videatur, saltem per solum impressionem speciei: tamen id libenter concedamus, siue per impressam notitiam, siue per speciem impressam fieri posse: nihilominus non videtur sufficiens causa assignari tam vehementis tristitiae, quam patitur demon. Primum quidem si aliqua ratione esset causa tristitiae, maximæ quia ea cogitatione aliarum rerum cogitatio & consideratio in Angelo impeditur: at hoc est contra experientiam: nam demones, ut constat ex energumenis, multa alia considerant. Deinde si imprimeretur notitia ab ipso Deo, ut asseruit Scot. non posset Angelus per illam impediri, ne alia obiecta libere cogitaret: quia virtus intelligendi nihil per eam cogitationem dilahetur: cum nihil virtutis ad eam elicendam intellectus conferret, sed solum eam pateretur, & reciperet. Postremo etiam si impressio solum esset speciei intelligibilis, non posset esse tanta cogitationis intentio per illam speciem, ut aliarum rerum consideratio impediretur: nam cum intellectione eius rei, quam Angelus clare intuetur, potest sine labore plura alia considerare.

Ratio v. ob quam dicebat Agid. Angelum torqueri ab specie, quam recipit à Deo, intellectum nostrum non cruciari ab specie, quam accipit ab intellectu agenti, friuola est: nam quod substantia Angeli pendeat à Deo non est sufficiens causa, ut species impressa à Deo afferat tristitiam, nisi illa sit contraria & disconveniens Angelo: sicut contra etiam intellectus possibilis, & nos torqueremur à nostro intellectu agenti, si reciperemus speciem nobis contrariam, etiam si substantia nostri intellectus possibilis non pendeat

Ratio igitur ob
cedentis
opinionis
refellitur.

Ratio igitur
de regitur

ab

ab intellectu agente. Quod v. sensus noster à quā-
tibus sensibilibus affici possit tristitia: non ideo
est, quia ab illis pendeat substantia eius ut ab effi-
cientibus, sed quia qualitates imprimere possunt
sensui speciem obiecti contrarij molesti & dis-
conuenientis naturæ.

CAPVT IV.

*Dæmones, & animas separatas eodem modo ab igne
torquetur, quo anima in corpore cruciatur
Henricus & Scotus putant.*

Sotus.

Quartā sententia sit Domin. de Soto in 4. d. 50. q. 1.
art. sub fin. qui docet, animas extra corpora, &
dæmones eodem modo torquetur ab igne, quo
anima in ipso corpore ab igne cruciatur: & hanc
virtutem communicatam esse igne à Deo idque
esse, quod dixit Angust. miris, veris tamen modis
dæmones ab igne torquetur, ut inf. referemus.
Vtrum a. hoc fiat derivata aliqua qualitate ab igne
in dæmones, aut animas, an alio modo, ipse non
explicat. Cum Soto convenit ex parte Henr. quod
li. 8. q. 3. 4. qui docet, dæmonem ab igne pati, quia
tenus ignis calidus est: ac proinde vera passione,
qualem sensus reciperet, dæmonem ab igne tor-
quetur. Videtur autem hic autor existimare passio-
nem, quæ dæmon ab igne torquetur, eiusdem esse
rationis cum ea, quam sensus pateretur. At Sotus
non concedit eiusdem esse rationis dolorem, &
passionem animæ, seu dæmonis, & sensus corpo-
rei: sed animam separatam, & dæmonem eodem
modo torquetur, quo anima in corpore cruciatur
non passione pœna corporea, sed quadam alia
à corpore derivata. Addit præterea Henricus &
in hoc forsā à Soto differt, illam passionem dæ-
monis ab igne derivari virtute propria ipsius
ignis: cum tamen Sot. virtute Dei igni commu-
nicata, à quo ignis assumitur ut instrumentum, id
fieri doceat: iungit tamen Henr. virtutem ali-
quam communicari dæmoni à Deo, ut capax sit
doloris & cruciatus, qui ab igne in ipsum deriva-
tur. Itaque uterque in pœna dæmonum agnoscit
virtutem Dei supernaturalem: sed Sot. eam con-
cedit ex parte ignis Henr. a. ex parte dæmonis. Hæc
opinio utroque modo explicata mihi non pro-
batur. Primum quidem ut explicatur à Soto hac
ratione refelli potest. Tristitia, quam patitur dæ-
mon ab igne, est actus quidam voluntatis in dis-
plicentia quadam consistens: quare circa aliquod
obiectum malum & disconueniens versari debet:
ergo aut habet pro obiecto qualitatem aliquam
ab igne in ipsum dæmonem derivatam, aut habet
ipsum ignem. Primum non potest habere quali-
tatem ab igne in ipsum dæmonem derivatam:
nam præterquam quod talis qualitas commentitia
est, ut c. seq. ostendemus: tristitia dæmonis, &
animæ separatæ non esset eiusdem rationis cum
tristitia animæ coniunctæ corpori. Nam tristitia
animæ coniunctæ, quam patitur ab igne per ta-
ctum corporis, quando corpus comburitur, ha-
bet pro obiecto qualitatem quamdam corporeā,
quam vocat dolorificam, impressam ipsi corpori:
vel certe ut alijs placet diuisionem continui (quod
mihi non probatur) ex quibus provenit species,
& dolor in sensu tactus, & inde in appetitum sen-
tientem, & inde in voluntatem derivatur: quali-
tas a. impressa Angelo, aut animæ separatæ alie-

*Non pl^{us} et
precedens
opinio.*

16.

ARTIC. IV.

rius esset rationis: esset enim spiritualis: ergo etia
tristitia, & dolor de illa diuersus esset à tristitia
quam anima in corpore ex igne patitur.

Deinde si tristitia dæmonis, & animæ separatæ
haberetur pro obiecto ipsum ignem apprehensum
ut malum, & sibi disconuenientē, non esset eius-
dem rationis cum tristitia animæ in corpore, dum
ab igne comburitur: nam tristitia animæ in corpore
non est ab ipso igne apprehensa ut malo discon-
ueniente: sed, ut dixi, de qualitate ab igne deri-
uata: nam tristitia de aliquo extrinseco
malo alterius rationis est, quam de qualitate, &
alteratione intrinseca ab extrinseco agente deri-
uata. Posset quidem anima separata nihil adate-
cipiens ab igne, tantum ex memoria doloris, quæ
ab igne per tactum passa esset, cruciari: & tunc
pro obiecto non haberetur ignem, sed qualitates,
& passionem ab igne derivatam in corpus, cuius
retineret memoriam: dæmon, qui nunquam in
corpore expertus est, nec experiri potest tale ge-
nus tristitiæ, & doloris, non potest memoriam illius
torquetur: nihilominus anima separata à corpore
cum esset in inferno, non diceretur ab igne in-
ferni torquetur, sed ex sola memoria doloris, à quo
in corpore passa est, cruciatur: veluti qui esset
iuxta ignem, & ab eo non combureretur, sed re-
cordaretur, se fuisse ab alio igne combustum, &
apprehensione præteritæ combustionis militaretur:
non diceretur ab igne præfenti, sed ab absenti &
præterito torquetur. Deinde eam sententiam vrb
Henr. defendit, facilius potest impugari. Pri-
mum, ut notat Scotus & Durand. loco inferius
citando, contra Henr. aut virtus illa, quæ datur
spiritui, ut possit ab igne pati, est corporea aut
spiritualis. Si spiritualis, non potest aliquid reci-
pere, & dæmonem facere idoneum subiectum, ut
ab igne corporeo patitur: nam si substantia ipsa
angeli, qui spiritualis est, ex se capax non erat, ut
ab igne corporeo pateretur, non poterit per qua-
litatem etiam spirituale idonea reddi, ut ab eo-
dem igne patitur: qualitas vero illa corporea esse
non potest: quia in substantia spirituali corporea
qualitas recipi nequit, ut manifestum est: ergo
talis qualitas omnino commentitia est. Præterea
etiam si concedamus, substantiam Angeli esse ca-
pacem ex se, aut saltem per qualitatem à Deo co-
municatam capacem effici, ut igitur patitur nihilominus
tristitia illius, & animæ separatæ derivata
ab igne, non potest esse eadem cum ea, quam ha-
bet anima coniuncta corpori, quando ab igne cor-
pus crematur. Nam vel obiectum huius tristitiæ
esset ipse ignis, vel aliquid ab igne derivatum. Si
esset ipse ignis, tristitia non esset eiusdem ratio-
nis, ut supra contra Scotum demonstrauimus. Si
autem esset aliquid ab igne derivatum in substan-
tia Angeli: vel illud esset spirituale, vel corporeum.
Si dicas esse spirituale, præterquam quod id de-
fendi non potest (quia ab agente corporeo prop-
ria virtute non potest efficiens spiritualis deri-
uari) dolor tristitia de illo non esset eiusdem ra-
tionis, cum tristitia, quam habet anima in corpore
quando ab igne corpus comburitur: quia tristitia
animæ in corpore ex combustionis ignis est de
aliquo corpore, nempe de intemperie, aut diu-
sione continui, aut qualitate sensibili, quam dolo-
rificam vocant: tristitia a. dæmonis eo modo esset
de qualitate aliqua spirituali. Si v. id quod deriva-
retur ab igne in spiritum, esset corporeum, patitur
dolor